

in ipsam D. Berengariam retorfit, cui Rege puero comite bellum indixit, cujus consilio & arbitrio Rex duxit consortem adhuc impubes Malfadam Regis Lusitaniae Alfonsi II. natam: quod conjugium propter consanguinitatem iudicio Ecclesiae dirimi iustum. Cum autem Rex Palentiam ingressus, in atrio Episcopalis aedis, quam habitabat, cum coetaneis Primoribus luderet, tegula de tecto delapsa eum lethaliter capite percussit: sic intra undecim dies brevis vitae periodum clausit nondum decimumquartum annum egressus. Accidit ad annos 1217. cum sedisset folio biennium supra menses novem. Marian. lib. 12. cap. 4. cum seqq. Castill. sup. lib. 4. disc. 5. Roder. Tolet. lib. 9. cap. 1. Roder. Sanc. sup. cap. 38. Mich. Rit. ubi supra. Franc. Taraph. de Reg. Hisp. anno 1215. Alfonsi Carthag. cap. 82. Luc. Marin. ubi proximè, Garib. lib. 12. cap. 38.

77 Subsequitur sanctus Rex D. Ferdinandus III. in quo iterum, & in perpetuum regnum Castellae & Legionis ad unionem rediit; nam extincto Henrico, iure successit Berengaria, quae ex Alfonso Legionis Rege D. Ferdinandum conceperat: haec accessit statim filio dominium Castellae concessit. Deinde anno 1231. decedente patre, D. Ferdinandus utrumque solium obtinuit, cessante huiusmodi ditionum disjunctione, quae septuaginta tribus perstitit annis. Rex Hispalim, Cordubam, Mentosam, Turdetaniam cum oppidis penè innumeris subjugavit, septem Partitarum legum editioni sedulus incubuit, quae sub tempus immediati successoris in lucem prodierunt. Senatum supremum Castellae, duodecim selectis Consiliariis, instituit. Fulgidam Minervae sedem Palentiam Salmanticam revocavit. Emicuit Rex & animi & corporis à natura praeogativis, & inclytarum virtutum cumulo, quae propter Sanctus communiter vocitabatur: hodie per Clementem VII. anno 1671. in Coelstum canonem, Hispania exultante relatus veneratur, cujus natalitia Ecclesia recolit solemniter die vigesima nona Maji. Idem primariam Toleti Basilicam munificus construxit. Ex priore conjugio Beatrice, Philippo jam defuncti Imperatoris Germaniae filia, suscepit Alfonso, Federicum, Ferdinandum, Henricum, Philippum, Sancium, Emmanuelem, Eleonoram ac Berengariam. Ex posteriore, Joanna scilicet Comitissae Pictaviensis nata, Ferdinandum, Eleonoram, atque Ludovicum. Denique Hispali Maji die trigesima anno 1252. evolavit ad aethera, diademate fructus annos triginta quatuor, menses undecim, dies viginti tres. Marian. lib. 12. ex cap. 7. & lib. 13. à princ. Castill. sup. lib. 4. disc. 6. Roder. Tolet. lib. 9. cap. 5. cum aliis, Garibay d. lib. 12. ex cap. 42. Roder. Sanc. cap. 39. Alfonsi Carthag. cap. 83. Mich. Rit. ubi supra. Cevall. anno 1216. Taraph. ubi supra, anno 1217. Luc. Marin. d. lib. 7.

78 D. Alfonso X. Rex Castellae, ac Legionis, nomine Sapientis est, nec immerito, decoratus; tabulas enim astronomicas edidit, de rebus Hispaniae volumen posteritati paravit, utile legum Partitarum opus perfectum promulgavit. A quibusdam Electoribus Germaniae fuit Imperator dictus; sed frustra. Condidit villam, quae Civitas Regalis nuncupatur. Publica instrumenta, quae Latino sermone confici consueverant, Hispano exarari decrevit. Huic Gregorius Decimus decimarum portionem,

Tertiam dictam in Hispania, donavit. Sancius secundogenitus à parente Rege deficiens, ditionem ex parte subegit. Ex Violante filia Aragoniae Regis genuit Berengariam, Beatricem, Ferdinandum, Sancium, Petrum, Joannem, Didacum, Elizabeth, ac Eleonoram. Extra nuptialem torum vulgò quaesitos habuit Alfonso, Ferdinandum, ac Beatricem. Hispali pensum naturae reddidit ad annos 1284. triginta duobus post Principatus possessionem delibatis. Marian. lib. 13. à cap. 9. & lib. 14. ex princ. Castill. lib. 4. disc. 7. Roder. Sanc. part. 4. cap. 1. cum seqq. Alfonsi Carthag. cap. 84. Mich. Rit. Cevall. Luc. Marin. ubi proximè, Garibay lib. 13. à princ. Hic autem Rex in proemio Partitarum Alfonso IX. dicitur, licet decimo loco communiter ab Historicis collocetur: quod videtur ita scriptum, quia non computatur D. Alfonso Ferdinandi II. filius, qui Castellae solum est dominatus, & habita ratione Regum Legionis verum est, Sapientem Alfonso nomen obrinere sedem.

D. Sancius IV. cognomine *Ferox*, exclusus nepotibus ex fratre Ferdinando majori natu, qui de *la Cerda* vocitatur, paternae se ingressit dignitati. Is adhuc parente vivo, Procerum ope regia munera obiit, ditionem cum genitore partitus; nomen tamen Regis, quamdiu ille superfuit, constanti modestia rejecit. Ut autem usurparum Imperium in posteros transmitteret, aditu Infantibus Cerdis pracluso, decrevit quod Ferdinandus suus primogenitus anniculus in Comitibus generalibus in Principem, seu regni successorem iurejurando constitueretur. Rex expugnavit Tartessiam, Complutum insignis Academiae splendore decoravit. Ex Maria filia Alfonso Molinae Domini praefatum Ferdinandum, Petrum, Philippum, Henricum ac Elizabeth procreavit, vitam fundus ad annos 1295. Toleti, sceptro potitus undecim cum diebus quatuor. Marian. lib. 14. cap. 2. 5. 7. cum aliis. Roder. Sanc. cap. 6. 7. Carthag. sup. cap. 85. Taraph. sup. anno 1287. Luc. Marin. Mich. Rit. Cevall. ubi proximè, Garibay lib. 13. cap. 17.

D. Ferdinandus IV. qui *Citatus* dicitur, impubes parenti successit, cujus tutela fuit genitrici credita. Rex jam aetate provecit Constantiam duxit Dionisii Lusitaniae Regis filiam, intercedente Bonifacii VIII. Pontificis dispensatione propter consanguinitatis impedimentum, qui etiam Sancii parentis matrimonium eodem vitio laborans legitimum reddidit: quae gratia licet non semel ab antecessoribus Monarchis postulata à nemine legitur impetrata. Accidit ut Rex duos Equites ultimo supplicio affici iussit propter homicidii suspiciones, qui palam dum ad paribulum ducebantur, se criminis expertes protestari, Ferdinandum ad supernum Dei tribunal intra diem trigessimum vocare, ac ultima praescripti termini die ille exanimis est repertus, unde vulgò appellatur, *Emplazado*. Ex consorte Alfonso ac Eleonoram genuit: adhuc aetate legitimam non delibatam, decessit minor ad annos 1312. Sederat folio decem & septem, supra menses quatuor, dies decem & novem. Marian. lib. 13. à princ. Castill. lib. 4. disc. 8. & alii ex praelaudatis.

D. Alfonso XI. vix primum aetatis annum exceperat, cum Monarchiae successio deferebatur, quem Regina avia Maria educandum suscepit: decimoquinto expleto anno imbecilles humeros oneri regiminis summi supposuit. Mau-

Mauris stragem memorandam intulit in illo semper mirabili conflictu *del Salado*, juxta Tartessiam inito die trigesima Octobris ad annos 1340. Idem Ordinem Militarem *de la Vanda*, qui jam diu exolevit, introduxit, se Magistrum ejus constituens. Eidem primum vectigal vulgò *Alcavala*, pendi inchoavit ann. 1342. Sub tempus hoc orta est contentio quoad praecedentiam in Comitibus inter Tolerum, ac Burgos, rectè per Regem ea forma, quae nunc viget, decisa. Sulphurei pulveris usus in Hispania tunc cepit esse notus, Arabes enim in urbis Algezirae propugnatione, illo Christianis obfiditibus offecere. Ab eadem tempestate Turcarum imperium cepit exordium. Rex toro sibi delegit Mariam genitam ab Alfonso IV. Lusitaniae Rege, quae enixa Ferdinandum in infantia morte praeventum, ac Petrum. Extra nuptialem torum ille vulgò quaesivit Sancium, Henricum, Federicum, Ferdinandum atque Tellum. Humanis fuit sublatu dum Calpem oppidum milite cingeret ad annos 1350. Principatus trigesimo octavo. Marian. lib. 15. cap. 12. & lib. 16. à princ. Roder. Sanc. part. 4. cap. 10. cum seqq. Garib. lib. 14. cap. 1. & alii jam memorati supra.

82 D. Petrus crudelitatis cognomine notatus sextum decimum delibans annum parentis solium nanciscitur, & licet horrida facinora admiserit, non tamen defunt qui illius saevam nequitiam zelo iustitiae excusare conentur. Henricus frater vulgò quaesitus Regem ad Galliam confugere coegit, ac post varios fortunae casus collatis signis prope Castrum de Montiel Rex superatus in illud se recepit, ubi cum foret obsessus, ut evaderet, se credidit Beltrano Clauquino, fratris Henrici Ducis, à quo conceptus in manus hostis incidit, & ab hoc inter luctandum, juvante Clauquino, sic peremptus. Duxit in conjugem Blancam filiam Petri Burgundiae Ducis, quam lethali prosequutus est odio, utpote cui periniquè prius libertatem, ac tandem vitam ademuit. Ex carnali commercio Mariae à Padilla, & aliis similibus sobolem reliquit. Obiit ad annos 1369. Regni decimo nono sive ut aliis placet, vigesimo primo. Marian. lib. 16. ex cap. 15. & lib. 17. à princ. Garibay lib. 14. cap. 25. cum aliis. Roderic. Sanc. part. 4. cap. 14. cum seqq. & alii congesti supra.

83 D. Henricus II. extincto fratre, facile ditionis totius imperium adipiscitur; nam odium occisi Regis acceptum effecit fratricidam: at Carmonia, ubi liberi, ac opes Petri servabantur, Henricum admittere renuebat, quae tamen obsidione compressa succubuit. Vacante dominio Cantabriae, illud Joanni primogenito contulit, ex quo nunquam à regali potestate segregari concessum est. Ipse Regia Praetoria seu Cancellarias instituit, ac Joannes I. ejus successor. Ex Joanna filia Joannis Emmanuelis, qui Bilbilis, Hispanè *Villena*, dominabatur, praefatum Joannem procreavit, & extra matrimonium Alfonso, Joannam, ac Eleonoram. An Rex naturaliter, aut veneficii Mauri cuiusdam opera decesserit, adhuc quaestio est, cujus obitus contigit ad annos 1379. Sui Principatus decennium supra bimestre numeratur. Marian. lib. 17. à cap. 13. & lib. 18. ex princ. Garibay lib. 15. cap. 1. Roder. Sanc. part. 4. cap. 19. praeter antea laudatos, Monter, in *prax. tract.* 5.

D. Joannes I. Burgis solemnibus plausu in Regali monasterio *de las Huelgas*, diademate decoratur. Idem habitis Segortiae generalibus Comitibus statuit, ut temporis computatio feret à Christi Domini Nativitate, rejecta Caesaris era. Hunc insignem pietate Regem praedicant, tum constitutiones quas zelo divini cultus tulit, & habentur in l. 2. 3. & 7. tit. 1. lib. 1. *Recop.* tum sumptuosum opus *del Paular*, prope Segortiam, quod Charufianis munificus condidit, & redditibus ditavit. Stabilivit itidem Congregationem, seu Ordinem Militarem, cujus Equites torquem auream, pendente ex ea columbae effigie, ad collum gestabant: sed ipso decedente abolevit. Sub hoc tempus Comestabilis primus Castellae est creatus D. Alfonso de Aragon, Comes Dianii, Marchio Bilbilis, aut Villena. Primo Rex sibi nexu matrimonii devinxit Eleonoram à Petro IV. Aragoniae Rege procreatam, quae Henricum peperit, ac Ferdinandum. Secundo Beatricem filiam Ferdinandi Regis Lusitaniae. Cum equum agitare Compluti, ab illo projectus extempore animam exhalavit anno 1390. cum imperasset undecim supra trimestre ac viginti dies. Marian. lib. 18. ex cap. 3. Castill. sup. d. lib. 4. disc. 9. Garibay lib. 15. cap. 20. Roderic. Sanc. part. 4. cap. 21. & caeteri saepe laudati.

D. Henricus III. *Infirmus* vulgò dictus, impubes Matrini post parentis obitum Rex renunciatur, & nondum pupillarem aetatem egressus, ante bimestre scilicet, regiminis habenas Burgis comprehendit, & suo quidem munere exactissime functus esset, nisi adversa valetudo impedimento fuisset: tamen dum valuit, cunctis sedulus incubuit. Plures ejus constitutiones in Hispaniarum legum compilatione recensentur. Ille magnanimitate pariter ac ingenio à Proceribus Burgis opes usurpatas exorsit. Hoc Rege Catabri Fortunatas insulas aggressi, Regem earum, & Reginam cum centum septuaginta insularibus in Hispaniam transportarunt. Ex Catharina filia Ducis de Alencastre Rex suscepit Joannem, Mariam, & Catharinam. Migravit è vivis ad annos 1407. cum Monarchiae praefuisset sedecim supra bimestre, ac viginti unum dies. Marian. lib. 18. ex cap. 15. & lib. 19. à princ. Castill. ubi proximè, Garibay lib. 15. cap. 28. Roderic. Sanc. part. 4. cap. 23. & reliqui nuper memorati.

D. Joannes II. vigesimum secundum aetatis 86 mensem delibabat, cum parens mortem obiit: quapropter Primates unanimiter eximio Ferdinando infantis Regis patruo sceptrum deferendum arbitrabantur, ut pro animi praclaris dotibus clavum gubernii regeret: quod ille miranda frugalitate rejecit, ac studuit ut nepos publicae laetitiae Rex renunciaretur, cujus nomine ille se ponderi administrationis Principatus supposuit. Verum Regina genitrice querelante, imperium inter eam & Ferdinandum limitibus praescriptis bipartitur, quod ille ad Aragoniae successionem accessit deseruit: deinceps Regina univversa carnis est ingressa viam, adhuc Rege impubere, qui retento regimine, cuncta tutorum arbitrio permittit ad annum usque 419. quo Matrini in Comitibus generalibus se ab eorum potestate jam pubes factus exemptum solemniter declaravit. Sub eo dissidia publicae utilitati pernoscia inter Magnates pulularunt, quod ejusdem ineptitudini imputatur. Hac tamen tempestate parta est memoratu digna

victoria in eo praelio, vulgò de la Higuera nuncupato. Quinque sub eo ex Fortunatis insulis Hispanicae ditioni expugnatae accreverunt, ac politica rerum publicarum gubernatio reformata est ad annos 1423. Primum ex majoribus Collegiis in Hispaniae utilem splendorem Salmanticae B. Bartholomaei Apostoli patrocinio insignitum D. Didacus de Anaya ad annos 1420. instituit. Rex bis conjugii vinculo se innodavit: primum cum Maria Aragoniae Regis filia, quae in lucem dedit Catharinam, Eleonoram, & Henricum: secundò cum Elizabeth, cujus genitor fuit Joannes Infans Lusitaniae, ex qua suscepit Elizabeth, ac Alfonso. Decessit tandem anno 1454. regni quadragesimo octavo, de quo Marian. lib. 19. cap. 15. & 21. cum seq. lib. 20. ex cap. 9. lib. 21. cap. 1. 15. 16. & lib. 22. cap. 1. 2. 4. 6. 9. 12. cum seqq. Garib. lib. 16. à princ. Roder. Sanc. part. 4. cap. 26. Castill. Taraph. Ceval. & reliqui citati, qui hujusmodi Regum seriem prosequuntur.

87 D. Henricus IV. Liberalis vocatus, de cujus inconstantia, fœcordia, ac ineptitudine satis apparet ex his, quae Historiographi tradidere, & magis deceret silentio sepeliri. Majestas sub eo despectui ac ludibrio habebatur: Monarchia sine regimine seditionibus miserè nutabat: successio ejus fuit ambigua. Sub hoc tempus Calixtus III. anno 1457. primum Bullam Cruciatæ Regi in quadriennium pro vivis, ac defunctis concessit. Præterea ad annos 1473. introductum est, ut in Ecclesiis Cathedralibus duo residerent Canonici, unus Sacrae Theologiae, & alter Jurisprudentiae Professor. Post frequentem ac periculofam contentionem de successione Monarchiae, ex communi Regis ac Oprimatum placito Elizabeth ejus foror jurejurando Princeps renunciatur, ut fratre extincto succedat eo pacto, ut se nuptui non traderet, nisi impetrato Regis assensu. Illa nihilominus infcio fratre Pindæ anno 1469. nupsit Ferdinando Regis Aragoniae Joannis II. filio. Hinc exasperatus Henricus Joannam, constanti matrimonio ex Regina consorte natam, quae ex adulterio concepta putabatur, ad sceptri futuram successionem designavit, ad quod Proceres juramenti religione constrinxit, sed frustra. Rex sibi nuptiali nexu copulavit Blancam Joannis Regis Vasconiae filiam: quo conjugio ratione consanguinitatis soluto, Joannam subrogavit ab Eduardo Lusitaniae Rege procreatam, cujus filia erat jam memorata Joanna. Rex de medio sublatus est ad annos 1475. Sedit viginti supra quadrimestre atque viginti duos dies. Marian. lib. 22. cap. 15. 17. 18. lib. 23. cap. 4. 7. 13. 18. & lib. 24. cap. 1. 4. Roderic. Sanc. part. 4. ex cap. 36. Alfonso. Carthag. anacephaleosis Reg. Hispan. cap. 93. Castill. de Rege Gorb. lib. 4. disc. 10. Garib. lib. 17. à princ. Mich. Rit. de Reg. Hisp. lib. 3. Franc. Taraph. eod. argum. anno 1454. Luc. Marian. de reb. Hisp. lib. 7. cap. 1. in fin. Ceval. de cognit. per viam viol. gloss. 18. n. 15. anno 1454. Nebriffens. de reb. gest. Ferdin. & Elizabeth, decad. 1. lib. 1. ex cap. 1.

Ibi: Cui negotio & Catholicis Reges.

88 D. Ferdinandus V. Catholicus cognomine insignitus, unâ cum D. Elizabeth ejus consorte, Castellae ac Legionis Reges Henrici loco subrogantur, quibusdam adjectis conditionibus,

quae viri potestatem, & auctoritatem quoad gubernii administrationem coarctantur. Nec desuerunt Proceres dissentientes, qui Joannam ex Regina Henrici uxore natam praeferrere conarentur, unde bellum cruentum exarsit cum Alfonso V. Lusitaniae Rege, qui cum praefata Joanna nuptias contraxit: at fœdere inito, pacificus recessit Lusitanus, omni spe succedendi sublata. Inde Rex arma in Sarracenorum propulsionem convertit, cui decennium constanter incubuit, ac tandem Hispaniam à barbara tyrannide profus exemit ad annos 1492. Die Veneris sexta Januarii Rex, ac Regina ovantes Granatam urbem, Christianis exultantibus, lustrare. Sub hoc augustissimo Principatu Colonus abditas ad Occidentem Indiarum plagas patefecit: Monarchiae Neapolis regnum accessit: insula Tenerife expugnata succubuit: in Africa oris cecit Mazalquivir. Ad hæc splendidum Fidei propugnaculum Sanctae Inquisitionis Tribunal stabilitum est anno 1478. Innoc. III. ad annos 1478. dedit Regi, ac Reginae post ejus obitum in administrationem dignitates Magistrorum Ordinum D. Jacobi, Calatravæ, & Alcantaræ, quas deinceps Carolus V. in perpetuum successores imperavit. Præterea Alexander VI. tertias decimarum Castellae, Legionis, ac Granatae Regibus Hispaniae concessit ad annos 1496. Sixtus IV. intutu belli Granatenfis anno 1483. Cruciatæ Bullam expedit, quae gratia ex tunc usque ad praesens continuo prorogata persistit. Rex Judæos eliminari praecipit: Regalem Audientiam instituit in Gallecia anno 1487. Supremum Praetorium à civitate Regia in Granatam transtulit, Quamplurimas tulit leges, praesertim Taurinas, quas in Comitibus generalibus Tauri promulgavit ad annos 1507. Academia Complutensis erecta est anno 1499. & majus Collegium constructum. Hæc omnia ante, aut paulò post obitum Reginae evenerunt, quae migravit è vita ad annos 1504. nam ex ejus ultima dispositione Rex regimen retinuit nomine Reginae Joannae absentis, quae supervenit cum viro suo D. Philippo Archiduce in Hispaniam anno 1506. quare D. Ferdinandus in Aragoniam recessit: at Philippo vitam cum morte commutante brevi, propter viduae Reginae mentis vitium D. Ferdinandus, Procerum Hispaniae precibus exoratus, gubernii ad munus iterum restituitur, ut Reginae filiae legitimus curator. ad annos 1507. qui denuò satis Sarracenos perterruit, expugnatis in Africa Oran, Tripoli, & Bugia anno 1508. præter castrum naturâ munitissimum del Pennon. Vasconiam, ejecto Rege D. Joanne de la Brit. Castellanae ditioni adjunxit. Ex conjuge Elizabeth Rex procreavit Joannam, Elizabeth. Joannem, Catharinam, atque Mariam. Extinctâ Regina Catholica, Rex ad secundas transivit nuptias, ductâ germanâ de Foix, ex Regio Galliae Principum sanguine nepti ex filio Gastonis Comititis de Foix. Tandem mortalitatis censum reddidit immortalis memoriae Princeps die 23. Januarii, anno 1516. dominatus cum præclara consorte triginta, & nomine Joannae filiae circiter decennium Marian. lib. 24. cap. 4. cum seqq. usque ad lib. 30. Nebriffens. sup. decad. 1. lib. 3. & tract. integr. Garibay lib. 18. à princ. Mich. Rit. d. lib. 3. finem versus, Franc. Taraph. sup. anno 1477. Luc. Marian. de reb. Hisp. lib. 19. cum seqq. Ceval. sup. anno 1474. Castill. d. lib. 4. disc.

disc. 11. cum aliis. D. Ferdinandus in Regibus Legionis quadragesimus primus, in Castellanis vigesimus obiit anno octingentesimo, à quo progenitor Pelagius in Regem meruit exaltari, ut ex praemissis supra, ex num. 43. constat, licet apud Historicos nonnulla quoad tempus diversitas reperiat.

Ibi: Verùm ex aliquot Hispaniarum Provinciis.

89 Castellam cæteris Hispaniae regionibus præcellere testatur Marian. de reb. Hisp. lib. 1. cap. 4. ibi: Castella, quam ab arcium frequentia dictam putant, unaque regionum amplitudine, cæli clementia, soli bonitate, ingeniorum præstantia, divite cultu, ac quodam fertili & peculiari nitore reliquas Hispaniae provincias facile superat, exterarum nulli concedit. Garib. Hist. Hisp. lib. 10. cap. 1. Roder. Sanc. eod. tract. part. 1. c. 18.

Ibi: Castellam autem provinciam.

90 Castulo civitas quondam ex Hispaniae primariis, Episcopali Sede decorata, ad ortum Bætitis per Castalium condita, à Scipione Africano deleta est, de qua Aliv. de Punio. bell. lib. 1.

Fulget præcipuis Parnassæ Castulo signis.

Joan. Vazæ. Chron. cap. 20. cap. de Bætic. descript. Luc. Marin. de reb. Hisp. lib. 2. cap. de Bætic. prov. Joan. Gerundenf. Paralipom. Hisp. lib. 1. cap. de urbib. quæ in Hisp. &c. & lib. 5. cap. de gent. Navar. Franc. Taraph. de Reg. Hisp. anno 619. Castulonensium populorum meminit Plin. lib. 3. cap. 3. A Castulone Castellam vocari tradit Gerundenf. ubi proximè, d. cap. de urbib. &c. Verùm Castellam à castello dictam, propter eorum frequentiam in provincia ista, sentiunt Marian. sup. Luc. Marian. lib. 4. Garibay d. cap. 1.

Ibi: Non ignari veterem Castellam.

91 Barduli Cantabriae populi communiter vocantur Joan. Gerundenf. cap. de citer. Hisp. in princ. & d. lib. 1. cap. 1. de Hisp. termin. ibi: Ad Cantabros, seu Bardulos. Et iterum: Habent tamen Bastulos, seu Bardulos, quos Biscainos appellamus. Plinius lib. 4. cap. 22. Bardulos in Cantabria constituit: sed quondam Barduliam dictam, quae hodie vetus Castella, asserit Vazæus d. cap. 20. ad fin.

Ad Num. 2.

92 Temporalis jurisdictio, supremaque politica potestas ita definitur: Est potestas naturaliter à Deo immediatè data mortalium communitati ad se gubernandum in rebus naturalibus, ut bene, beateque vivant secundum rationem naturalem. Navar. in cap. Novit. notab. 3. num. 85. de judic. quam potestatem in Republicis residere quamdiu liberae existunt, probat idem Navar. sup. num. 112. cum seqq. & num. 144. egregiè adversus Regem Angliae Pat. Suar. de defens. Fid. lib. 3. cap. 2. à num. 5. Bobad. lib. 5. cap. 8. num. 152. Anrunnez de Reg. donat. part. 2. lib. 1. cap. 2. num. 1. Molin. de just. & jur. tract. 2. disp. 22. num. 9. Unde Bart. in l. Quidam consulebant, in fin. de re judic. docuit quod Respublica libera fungitur Regalibus. Alioqui si in populo ea non

reperiretur potestas, per eundem in Principem nequiret transferri, argumento legis. Quod autem 5. de jurepatron. l. traditio 20. de acquir. rer. dom. l. Nemo plus juris 53. de reg. jur. Nec dubium est quin ipsam populus Romanus Imperatori contulerit, l. 1. de const. Princ. S. Sed & quod Principi, Inst. de jur. natur.

Cum Respublica supremam jurisdictionem exercet, id gubernationis genus dicitur Democratia. Pat. Navar. d. cap. 2. num. 8. Petr. Gregor. de Repub. lib. 6. cap. 18. num. 15. Sander. de jurib. Monarch. Eccles. lib. 1. cap. 1.

Ibi: Constituendum esse necessario Governatorem.

Natura non determinat præcisè, ut per unum gubernatorem suprema administraretur jurisdictione, sed quod in cœtu politico hominum summa sit potestas per unum, vel plures exercita, cui singuli de communitate subdantur. Pat. Suar. ubi proximè. Lumine tamen naturalis rationis facile percipitur quantum Respublicae expediat, ut per unicum Principem gubernetur, quod D. Covar. nos docet infra, sub vers. Hujus verò, ubi iterum de his, num. 104. & vers. Deinde illud, num. 97.

Ibi: Homo animal est.

Homo sui naturâ proclivis est ad societatem præ cunctis irrationalibus, quae gregatim conservantur; nam cum perfectius lumine rationis necessitatem, & utilitatem communitatis percipiat, illam avidius appetit, ac perquirat. Hinc homines ab incunabulis humani generis inter se societatem contraxerunt, primò naturalem & informem, deinde civilem ac politicam. Imò hodie barbari, & agrestes, instar ferarum sine sede errantes (de quibus apud Indos multitudo) superiores agnoscunt, ac reverentur suos, quorum subjiciuntur imperio: de quo Petr. Greg. sup. lib. 1. cap. 2. num. 6. & lib. 19. cap. 1. num. 7. & 8. Solorzan. de jur. Indiar. tom. 1. lib. 2. cap. 8. num. 16. cum seqq. Molin. de just. & jur. tract. 2. disp. 22. num. 1.

Homo plurimis fertur ad civile consortium, scilicet quia naturaliter est animal sociale politicum seu civile, ex Arist. Politic. cap. 2. Exemplo quod in se, ac in cæteris rebus animatis & inanimatis præ oculis habet. Petr. Greg. lib. 1. cap. 1. num. 16. Affectu, propter eam cognitionem, quam inter cunctos homines à primo parente natura constituit, l. 3. de just. & jur. Similitudine, similes enim cum similibus facile congregari solent. Eccles. cap. 13. vers. 19. Omne animal diligit simile sibi: sic & Omnis homo proximum sibi. Omnis caro ad simile sibi conjungitur: & omnis homo simili sui sociabitur. Voluptate, juxta illud Psalmi 132. Ecce quàm suave, & quàm jucundum habitare fratres in unum. Unde Arist. Ethic. lib. 1. cap. 11. ait: Idcirco ut plurimum quæ similia sunt, & genere inter se conjuncta, jucunda sunt, ut homo homini. Necessitate, qua potissimum ratione mortales ad socialem vitam compelluntur, ut simul juncti hostium & ferarum incurfus depellant, atque aerumnas mortalitatis sustineant. Ecclesiast. cap. 4. vers. 10. ibi: Si unus ceciderit, ab alio fulcietur. Væ soli, qui cum ceciderit, non habet sublevantem se. Et inferius, vers. 12. sic: Et